



ISSN  
3060-527X

№7  
2026

# TA'LIMDA ISTIQBÖLLI IZLANISHLAR



# TA'LIMDA ISTIQBOLLI IZLANISHLAR

*Xalqaro ilmiy-metodik jurnal*

## ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

*Международный научно-методический  
журнал*

## PROSPECTIVE RESEARCH IN EDUCATION

*International scientific methodological journal*

*№ 7-Son, 1-Qism 2026-yil*

*Jurnal 2025-yilda tashkil etilgan.*

*Jurnal 1 yilda 12 marta nashr etiladi*

**Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2024 - yil 7 - iyundagi 355-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.**

## MUNDARIJA:

Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Yo'nalishi	Bet
<i>AXROROV VORIS YUNUSOVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA NIZOLI VAZIYATLARDA HISSIY BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK ASOSLARI	PSIXOLOGIYA	10
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING EMOTIONAL STABILITY IN FUTURE TEACHERS IN CONFLICT SITUATIONS		
<i>ARABBAYEV AROBIDIN XUSNIDINOVICH</i>	PEDAGOGIK YO'NALISHDAGI MAGISTRANTLARDA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATI ASOSIDA ILMIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH	PEDAGOGIKA	15
	ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНЫХ НАВЫКОВ НА ОСНОВЕ НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МАГИСТРАТУР ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ НАПРАВЛЕНИЮ		
	FORMATION OF SCIENTIFIC SKILLS ON THE BASIS OF RESEARCH ACTIVITY IN MASTER STUDENTS IN PEDAGOGICAL DIRECTION		
<i>BADALXODJAYEV TO'LQINJON IKRAMIDDINOVICH</i>	SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN MOSLASHUVCHAN O'QUV PLATFORMALARI	PEDAGOGIKA	24
	АДАПТИВНЫЕ ПЛАТФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED ADAPTIVE LEARNING PLATFORMS		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	29
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME TECHNOLOGIES IN DEVELOPING THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>IBRAXIMJANOVA GAVHAR AMANBAYEVNA</i>	MUSIQA NAZARIYASI FANLARI UCHUN ELEKTRON TA'LIM PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	35
	СОЗДАНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ДИСЦИПЛИН ПО ТЕОРИИ МУЗЫКИ		
	CREATION AND USE OF ELECTRONIC EDUCATIONAL PLATFORMS FOR MUSIC THEORY DISCIPLINES		

<i>ISMATOVA HALOVAT BAKTIYOROVNA</i>	O'SMIRLARDA DESTRUKTIV XULQ-ATVOR RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR VA PROFILAKTIK YONDASHUVLAR	PSIXOLOGIYA	40
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ ДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ, И ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF DESTRUCTIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENTS AND PREVENTIVE APPROACHES		
<i>KUSHAKOVA NODIRA ODILOVNA</i>	"J.D. SALINGERNING «THE CATCHER IN THE RYE» ROMANIDA «TA'LIM» KONSEPTUAL BIRLIGINING VERBALIZATSIYASI"	PEDAGOGIKA	46
	ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ ЕДИНИЦЫ «ОБРАЗОВАНИЕ» В РОМАНЕ ДЖ. Д. СЭЛИНДЖЕРА «НАД ПРОПАСТЬЮ ВО РЖИ»		
	ERBALIZATION OF THE CONCEPTUAL UNIT "EDUCATION" IN J.D. SALINGER'S NOVEL THE CATCHER IN THE RYE		
<i>O'KTAMOVA SHOHIDA ODILBEK QIZI</i>	O'SMIRLAR EMOTSIONAL HOLATINI EKSPERIMENTAL O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	54
	ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ПОДРОСТКОВ		
	EXPERIMENTAL STUDY OF ADOLESCENTS' EMOTIONAL STATE		
<i>PANJIYEV QURBONNIYOZ BERDIYEVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR TAHLILI	PEDAGOGIKA	62
	АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		
<i>RAXIMBAYEVA GULYORA ULUGBEKOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY IDENTIFIKATSIYA SHAKLLANISHIDA EMOTSIONAL INTELLEKTNING ROLI	PSIXOLOGIYA	68
	РОЛЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ФОРМИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СТУДЕНТОВ		
	THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF STUDENTS' SOCIAL IDENTIFICATION		
<i>RO'ZIMURODOV ILYOS AZAMAT O'GLI</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING CHOLG'U IJROCHILIGI KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA AFG'ON RUBOBIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	75
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АФГАНСКОГО РУБАБА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF USING THE AFGHAN RUBAB IN IMPROVING THE INSTRUMENTAL PERFORMANCE COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		

<i>XUSANOVA NIGINA BAXTIYOR QIZI</i>	O'QITUVCHINING INNOVATION MADANIYATI PEDAGOGIK FAOLIYAT SAMARADORLIGINING MUHIM OMILI SIFATIDA	PEDAGOGIKA	81
	ИННОВАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ		
	THE INNOVATIVE CULTURE OF A TEACHER AS AN IMPORTANT FACTOR OF PEDAGOGICAL ACTIVITY EFFICIENCY		
<i>XUDDIEVA UMIIDA AMINJON KIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI SUN'IY INTELLEKT TECHNOLOGIYALARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODI-KASI	PEDAGOGIKA	91
	МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	METHODOLOGY FOR DEVELOPING MATHEMATICAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES		
<i>SUVONOVA LOBARXON ISLOM QIZI</i>	TALABALARDA PEDAGOGIK DIZAYN ASOSIDA TA'LIMYIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	PSIXOLOGIYA	96
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА		
	PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING STUDENTS' EDUCATIONAL COMPETENCIES BASED ON INSTRUCTIONAL DESIGN		
<i>XAYDAROV ADXAM FAYZULLAEVICH</i>	TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT TECHNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	102
	ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ		
	FEATURES OF USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION		
<i>AHMADOVA MAHBUBA SHAVKAT QIZI</i>	ALISHER NAVOIY ASARLARI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA BAG'RIKENGLIK VA O'ZARO HURMAT MADANIYATINI TARBİYALASH	PEDAGOGIKA	107
	ВОСПИТАНИЕ ТОЛЕРАНТНОСТИ И КУЛЬТУРЫ ВЗАИМНОГО УВАЖЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АЛИШЕРА НАВОИ		
	FOSTERING TOLERANCE AND A CULTURE OF MUTUAL RESPECT AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH THE WORKS OF ALISHER NAVOI		

<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM EHTIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLABQUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	PEDAGOGIKA	113
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>АСЛАМКУЛОВА ПАРВИНА ЖАМШИД КИЗИ</i>	SHARQ FALSAFIY MEROSINING ZAMONAVIY ILMIY TADQIQOTLAR UCHUN METODOLOGIK AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	121
	МЕТОДОЛОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ФИЛОСОФСКОГО НАСЛЕДИЯ ВОСТОКА ДЛЯ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ		
	THE METHODOLOGICAL SIGNIFICANCE OF THE PHILOSOPHICAL HERITAGE OF THE EAST FOR CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH		
<i>MUXAMEDOV FERUZ TO'LQINJONOVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA PEDAGOGLARIDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI	PSIXOLOGIYA	128
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ МУЗЫКИ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AMONG FUTURE MUSIC EDUCATORS		
<i>MASHARIPOVA SAIDA RAHIMOVNA</i>	YOSH OILALARDA EMOTSIONAL KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI	PSIXOLOGIYA	134
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В МОЛОДЫХ СЕМЬЯХ		
	PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF THE FORMATION OF EMOTIONAL COMPETENCE IN YOUNG FAMILIES		
<i>XOLOV DILSHOD MURODILLO O'G'LI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI</i>	O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA, MALAKA VA KOMPETENSIYALARINI VAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	PEDAGOGIKA	139
	ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ, УМЕНИЙ, НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ		
	THEORETICAL FOUNDATIONS OF ASSESSING STUDENT		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	145
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME-BASED TECHNOLOGIES TO DEVELOP THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		

<i>ISMATOVA SAYYORA SOBIR QIZI</i>	TADBIRKORLIK KOMPITENSIYASINING ASOSIY TUSHUNCHALARI VA UNING MAZMUN MOHIYATI	PEDAGOGIKA	152
	ОСНОВНЫЕ ПОНЯТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ЕЁ СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ		
	BASIC CONCEPTS OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE AND ITS CONTENT-RELATED ESSENCE		
<i>NORQULOVA SEVARA O'ROZ QIZI</i>	TALABALARNING INTELLEKTUAL VA KOGNITIV FAOLIGINI TRENINGLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	158
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ И КОГНИТИВНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ПОСРЕДСТВОМ ТРЕНИНГОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' INTELLECTUAL AND COGNITIVE ACTIVITY THROUGH TRAINING PROGRAMS		
<i>ABDURAZZAQOV O'KTAM ABDUQAYUMOVICH</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY LAYOQATNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	163
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ		
	DIDACTIC POSSIBILITIES OF FORMING CREATIVE COMPETENCES IN PRIMARY STUDENTS		
<i>SODIQOVA GULBARNO ODILJON QIZI</i>	QIZ TALABALARNING IJTIMOY FAOLIGINI RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK OMILLAR TAHLILI	PSIXOLOGIYA	169
	АНАЛИЗ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОК		
	ANALYSIS OF PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF FEMALE STUDENTS' SOCIAL ACTIVITY		
<i>TESHABOEV AKRAMJON YULDASHEVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIAGNOSTIK YONDASHUVNING PEDAGOGIK ASOSLARI	PEDAGOGIKA	173
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ		
	PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF THE DIAGNOSTIC APPROACH TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE TEACHERS		
<i>XAMRAYEVA FIRUZA AZIMOVNA</i>	GADJETLARDAN FOYDALANISHNING BOLALAR DIQQAT, XOTIRA VA EMOTSIONAL REAKSIYALARIGA TA'SIRI	PSIXOLOGIYA	178
	ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГАДЖЕТОВ НА ВНИМАНИЕ, ПАМЯТЬ И ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ РЕАКЦИИ ДЕТЕЙ		
	THE IMPACT OF GADGET USE ON CHILDREN'S ATTENTION, MEMORY, AND EMOTIONAL REACTIONS		

<i>TOHIROVA FERUZA</i>	BO'LAJAK TIBBIYOT XODIMLARIDA KASBIY IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	186
	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ У БУДУЩИХ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ		
	PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING PROFESSIONAL IDENTITY IN FUTURE HEALTHCARE PROFESSIONALS		
<i>JO'RAYEV HUSEN IBOD O'G'LI</i>	TAEKWONDO MASHG'ULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI SPORTCHILAR TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	PEDAGOGIKA	194
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ТХЭКВОНДИСТОВ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТРЕНИРОВОЧНОМ ПРОЦЕССЕ		
	IMPROVING THE TECHNICAL AND TACTICAL PREPARATION OF TAEKWONDO ATHLETES THROUGH THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TRAINING		
<i>AXMATQULOVA MAXFUZA SHUHRAT QIZI</i>	МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ YO'NALISHI TALABALARIDA LEKSIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING LINGVO-KOGNITIV XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	203
	ЛИНГВОКОГНИТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ НАПРАВЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ		
	LINGUO-COGNITIVE FEATURES OF DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS		
<i>USMONOV RAHIM RAXMONALI O'G'LI</i>	DEFFENBACHERNING DRIVING ANGER SCALE METODI ASOSIDA HAYDOVCHILARDAGI G'AZABLANISH XUSUSIYATLARINI HAYDOVCHILIK TAJRIBASI KESIMIDA O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	209
	ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРОЯВЛЕНИЯ ГНЕВА У ВОДИТЕЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ВОДИТЕЛЬСКОГО СТАЖА НА ОСНОВЕ МЕТОДИКИ ДЕФФЕНБАХЕРА «DRIVING ANGER SCALE»		
	A STUDY OF DRIVERS' ANGER CHARACTERISTICS BASED ON DRIVING EXPERIENCE USING DEFFENBACHER'S "DRIVING ANGER SCALE" METHOD		

<i>XUDDIYEVA UMIDA AMINJON QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	215
	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES TO DEVELOP MATHEMATICAL LITERACY AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>NEMATOV SOHIB TESHAYEVICH</i>	JISMONIY MASHQLAR JARAYONIDA PSIXOLOGIK BARQARORLIK VA CHIDAMLILIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	PSIXOLOGIYA	221
	ВЗАИМОСВЯЗЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ И ВЫНОСЛИВОСТИ В ПРОЦЕССЕ ВЫПОЛНЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ		
	THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND ENDURANCE DURING PHYSICAL EXERCISE		
<i>RASHIDOV ABDURASHID MURODULLAYEVICH</i>	HARBIY XIZMATGA PSIXOFIZIOLOGIK TAYYORLASH JARAYONIDA RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI	PSIXOLOGIYA	228
	ЗНАЧЕНИЕ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ		
	THE IMPORTANCE AND EFFECTIVENESS OF DIGITALIZATION IN THE PROCESS OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL PREPARATION FOR MILITARY SERVICE		
<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM HATIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLAB QUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	232
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>ASKAROVA ZEBINISO AKBAR QIZI</i>	FILOLOGIYA YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	240
	РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СРЕДСТВ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАПРАВЛЕНИЙ		
	THE ROLE OF DIGITAL EDUCATIONAL TOOLS IN DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PHILOLOGY STUDENTS		

<i>AVEZOV DAVRONBEK SOBUROVICH</i>	BO'LAJAK BOSHLANG'CH SINFLAR O'QITUVCHILARINING AXBOROT KOMMUNIKATSIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	246
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ СРЕДСТВ БУДУЩИМ УЧИТЕЛЯМ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	DIDACTIC OPPORTUNITIES FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN USING INFORMATION AND COMMUNICATION TOOLS		
<i>AXMEDOVA NILUFAR ILHOMBOY QIZI</i>	NOGIRONLIGI BOR XOTIN-QIZLARNI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	PEDAGOGIKA	252
	ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ЖЕНЩИН С ИНВАЛИДНОСТЬЮ		
	WAYS TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM FOR WOMEN WITH DISABILITIES		
<i>IZZATOV SHERZOD SAMAD O'GLI</i>	SUN'YI INTELLEKT VA RAQAMLI MUHIT SHAROITIDA YOSHLARNING PSIXOLOGIK SALOMATLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	257
	МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ		
	MECHANISMS FOR ENSURING THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF YOUNG PEOPLE IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE DIGITAL ENVIRONMENT		
<i>MURATOVA SABOXAT CHORIYEVNA</i>	O'ZBEK XALQ URF-ODATLARINING O'QUVCHILAR TARBIVASIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	262
	РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ ОБЫЧАДОВ В ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ		
	THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF UZBEK FOLK TRADITIONS IN THE EDUCATION OF STUDENTS		
<i>NIYAZOVA NILUFAR FARXADOVNA</i>	ONKOLOGIK BEMORLARDA PSIXOLOGIK MOSLASHUVNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	267
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ У ОНКОЛОГИЧЕСКИХ ПАЦИЕНТОВ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR ENHANCING PSYCHOLOGICAL ADAPTATION IN ONCOLOGY PATIENTS		
<i>RAHIMOVA NAZOKATXON KASIMDJONOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	276
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗРЕЛОСТИ СТУДЕНТОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL MATURITY		

<i>SAFAROVA SARVINOZ</i>	KOMMUNIKATIV MASHQLAR ASOSIDA YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING LEKSIK KOMPETENSIYASINI DIAGNOSTIKA QILISH VA BAHOLASH MEZONLARI	PEDAGOGIKA	283
	КРИТЕРИИ ДИАГНОСТИКИ И ОЦЕНКИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ КОММУНИКАТИВНЫХ УПРАЖНЕНИЙ		
	CRITERIA FOR DIAGNOSING AND ASSESSING THE LEXICAL COMPETENCE OF SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED ON COMMUNICATIVE EXERCISES		
<i>SAYIPOVA DILOBAR RAXIMOVA</i>	OLIJ TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASHGA O'RGATUVCHI TOPSHIRIQLAR: DUNYO VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	PEDAGOGIKA	289
	ЗАДАНИЯ ОБУЧАЮЩИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: МИРОВОЙ И УЗБЕКСКИЙ ОПЫТ		
	TEACHING ASSIGNMENTS THAT FOSTER INDEPENDENT LEARNING IN HIGHER EDUCATION: GLOBAL AND UZBEK EXPERIENCE		
<i>TOIROVA MUNAVVAR MURODULLAYEVNA</i>	TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	PEDAGOGIKA	294
	МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ		
	MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' IDENTITY BASED ON NATIONAL VALUES IN THE EDUCATIONAL PROCESS		
<i>XOMUDJONOVA FERUZA KOMILJON QIZI</i>	MURAKKAB YUKLAMALARNI HISOBGA OLGAN HOLDA 15-16 YOSHDAGI SPORTCHILARNING MAXSUS TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA ANIQLASH	PEDAGOGIKA	302
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СПОРТСМЕНОВ 15-16 ЛЕТ С УЧЕТОМ СЛОЖНЫХ НАГРУЗОК		
	IMPROVING AND ASSESSING THE SPECIAL PREPAREDNESS OF 15-16-YEAR OLD ATHLETES TAKING INTO ACCOUNT COMPLEX TRAINING LOADS		



Axmedova Nilufar Ilhomboy qizi,  
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti

## NOGIRONLIGI BOR XOTIN-QIZLARNI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilish tizimining bugungi holati va uni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari tadqiq etiladi. Muallif nogironligi bo'lgan ayollarning jamiyatga integratsiyalashuvida duch keladigan ijtimoiy-psixologik, huquqiy va iqtisodiy to'siqlarni tahlil qiladi. Tadqiqot davomida davlat tomonidan ko'rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish, inklyuziv mehnat bozorini yaratish va xotin-qizlarning huquqiy savodxonligini yuksaltirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqilgan. Maqolada xalqaro tajriba va milliy qonunchilik asoslari qiyosiy ko'rib chiqilib, tizimni raqamlashtirish hamda manzilli yordam ko'rsatish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari yoritilgan.

**Kalit so'zlar:** nogironlik, xotin-qizlar, ijtimoiy himoya, inklyuzivlik, ijtimoiy adaptatsiya, huquqiy kafolatlar, manzilli yordam, davlat siyosati.

## WAYS TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM FOR WOMEN WITH DISABILITIES

**Abstract.** This article examines the current state of the social protection system for women with disabilities and the priority directions for its improvement. The author analyzes the socio-psychological, legal, and economic barriers that women with disabilities face in their integration into society. During the research, scientifically grounded recommendations were developed to improve the quality of social services provided by the state, create an inclusive labor market, and increase the legal literacy of women. The paper provides a comparative review of international experience and national legislation, highlighting issues of system digitalization and the improvement of targeted assistance mechanisms.

**Key words:** disability, women, social protection, inclusiveness, social adaptation, legal guarantees, targeted assistance, state policy.

## ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ЖЕНЩИН С ИНВАЛИДНОСТЬЮ

**Аннотация.** В данной статье исследуется современное состояние системы социальной защиты женщин с инвалидностью и приоритетные направления её совершенствования. Автор анализирует социально-психологические, правовые и экономические барьеры, с которыми сталкиваются женщины с инвалидностью при интеграции в общество. В ходе исследования разработаны научно обоснованные рекомендации по повышению качества государственных социальных услуг, созданию инклюзивного рынка труда и повышению правовой грамотности женщин. В статье проводится сравнительный обзор международного опыта и основ национального законодательства, освещаются вопросы цифровизации системы и совершенствования механизмов адресной помощи.

**Ключевые слова:** инвалидность, женщины, социальная защита, инклюзивность, социальная адаптация, правовые гарантии, адресная помощь, государственная политика.



**Kirish.** Inson huquqlari va ijtimoiy adolat tamoyillariga asoslangan zamonaviy demokratik jamiyatda aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari, xususan, nogironligi bor xotin-qizlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Nogironligi bo'lgan ayollar jamiyatda "ikki karra diskriminatsiya" xavfiga duch kelishi mumkin bo'lgan guruh sirasiga kiradi, chunki ular bir vaqtning o'zida ham jismoniy cheklanganlik, ham gender tengsizligi bilan bog'liq to'siqlarga to'qnash keladilar. Bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida ushbu qatlam vakillarining qadr-qimmatini ulug'lash, ularning ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi va jamiyat hayotida faol ishtirok etishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Biroq, mavjud ijtimoiy himoya mexanizmlari hamon tizimli takomillashtirishga, ayniqsa, manzilli yordam ko'rsatish va inklyuziv muhitni kengaytirish nuqtai nazaridan yangicha yondashuvlarga muhtoj. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, nogironligi bor xotin-qizlarni nafaqat moddiy qo'llab-quvvatlash, balki ularni ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning faol ishtirokchisiga aylantirish orqali hayot sifatini tubdan yaxshilash lozim. Mazkur maqolaning maqsadi nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilishning huquqiy va institutsional asoslarini tahlil qilish, tizimdagi mavjud muammolarni aniqlash hamda xalqaro tajribaga tayangan holda ularni bartaraf etishning ilmiy asoslangan yo'llarini ishlab chiqishdan iboratdir.

**Muammoning o'rganilganlik darajasi.** Nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilish masalasi xalqaro va milliy miqyosda ko'plab ilmiy tadqiqotlarning obyekti sifatida o'rganilgan. Xususan, nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash, ularni jamiyat hayotiga integratsiya qilish, bandligini oshirish, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlaridan teng foydalanish masalalari xalqaro tashkilotlar hamda xorijiy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Bunda inson huquqlariga asoslangan yondashuv, inklyuziv siyosat, gender tengligi va ijtimoiy himoyaning zamonaviy modellari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Xorijiy tadqiqotchilar orasida Martha C. Nussbaum, Amartya Sen, Tom Shakespeare, Michael Oliver, Colin Barnes, Jenny Morris kabi olimlarning ilmiy ishlari nogironlikni ijtimoiy model asosida talqin qilish, imkoniyatlar tengligini ta'minlash, gender va nogironlik kesishmasidagi muammolarni tahlil etishda muhim nazariy manba hisoblanadi. Ularning tadqiqotlarida nogironligi bor xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirish, iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash hamda diskriminatsiyani bartaraf etish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash, ularning huquqlarini himoya qilish va ijtimoiy xizmatlar tizimini rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur yo'nalishda ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish, inklyuziv ta'limni rivojlantirish, bandlikni ta'minlash hamda reabilitatsiya xizmatlarini takomillashtirish masalalari yuzasidan ilmiy izlanishlar olib borilgan. Biroq mavjud tadqiqotlarning aksariyatida nogironligi bo'lgan shaxslar umumiy toifa sifatida ko'rib chiqilgan bo'lib, aynan nogironligi bor xotin-qizlarning gender xususiyatlari, ularning ijtimoiy himoyaga bo'lgan ehtiyojlari, iqtisodiy faolligini oshirish, oilaviy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish masalalari yetarli darajada kompleks o'rganilmagan.

Shuningdek, ijtimoiy himoya tizimiga raqamli texnologiyalarni joriy etish, individual ehtiyojlarga mos ijtimoiy xizmatlarni tashkil etish, davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda xizmatlar samaradorligini baholash mezonlarini ishlab chiqishga oid ilmiy-amaliy tavsiyalar ham hali to'liq shakllanmagan.

**Metodologiya.** Nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish yo'llarini aniqlashga qaratilgan ushbu tadqiqotda ijtimoiy-huquqiy tahlil va kompleks yondashuv metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida inson huquqlariga asoslangan yondashuv (human rights-based approach) tanlab olindi, bu esa xotin-qizlarni faqat yordam oluvchi sub'ekt emas, balki jamiyatning teng huquqli a'zosi sifatida baholash imkonini berdi. Ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish jarayonida mamlakatimizdagi



mavjud me'yoriy-huquqiy hujjatlar, xususan, "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi qonun va xalqaro konvensiyalar qiyosiy-huquqiy tahlil (comparative law) metodidan foydalangan holda o'rganildi. Shuningdek, tadqiqotda statistik ma'lumotlarni interpretatsiya qilish va mantiqiy umumlashtirish usullari qo'llanildi, bu esa tizimdagi manzilli yordam ko'rsatish samaradorligini miqdoriy jihatdan baholashga xizmat qildi. Ijtimoiy himoya modellarini takomillashtirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqishda xorijiy davlatlarning ilg'or tajribalarini milliy kontekstga moslashtirish (benchmarking) usuli hamda induktiv va deduktiv xulosa chiqarish tamoyillaridan foydalanildi.

**Natija.** Tadqiqot natijalari nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilish tizimida sezilarli ijobiy o'zgarishlar bilan bir qatorda, takomillashtirilishi lozim bo'lgan bir qator institutsional muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Olingan ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatimizda nogironligi bo'lgan ayollarni ish bilan ta'minlash darajasi umumiy ko'rsatkichlarga nisbatan pastligicha qolmoqda, bu esa ijtimoiy yordam tizimini "passiv" modeldan (nafaqa berish) "aktiv" modelga (kasbga o'rgatish va bandlik) o'tkazish zaruriyatini tasdiqlaydi [1]. Statistik tahlillar shuni ko'rsatdiki, nogironligi bor xotin-qizlarning 60 foizdan ortig'i masofaviy mehnat yoki kasanachilik shaklidagi bandlikka ehtiyoj sezmoqda, biroq infratuzilmadagi to'siqlar va raqamli ko'nikmalarning yetishmasligi ularning mehnat bozoriga integratsiyalashuvini cheklab qo'ymoqda [2]. Shuningdek, tadqiqot natijasida aniqlanishicha, manzilli ijtimoiy yordam ko'rsatishda raqamli texnologiyalarni qo'llash (masalan, "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari orqali) byurokrtiyani kamaytirgan bo'lsa-da, chekka hududlardagi ayollarning axborot resurslaridan foydalanish imkoniyati hali ham cheklangan [3]. Xalqaro standartlar asosida o'tkazilgan tahlil shuni tasdiqladiki, nogironligi bor ayollarga ko'rsatilayotgan tibbiy-ijtimoiy yordamni gender omilini hisobga olgan holda individuallashtirish, ularning nafaqat jismoniy, balki reproduktiv salomatligi va psixologik barqarorligini ta'minlashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilishda nafaqat davlatning moddiy ko'magi, balki jamiyatdagi ijtimoiy-psixologik muhitning o'zgarishi ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, "ayollar daftari" tizimi orqali nogironligi bo'lgan ayollarga ko'rsatilayotgan yordam turlari diversifikatsiya qilinishi natijasida, ularning tadbirkorlik tashabbuslari 2024-2025 yillarda o'tgan davrga nisbatan 15 foizga ortgan[4]. Biroq, natijalar shuni tasdiqlaydiki, kasb-hunarga yo'naltirish dasturlari ko'p hollarda an'anaviy sohalar (tikuvchilik, kasanachilik) bilan cheklanib qolmoqda, bu esa nogironligi bor ayollarning zamonaviy AKT va raqamli xizmatlar bozoriga kirib borishiga to'sqinlik qilmoqda.

**1-jadval**

**Nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish yo'llari**

T/r	Takomillashtirish yo'nalishi	Erishiladigan natija	Samaradorlik ko'rsatkichi
1	Ijtimoiy himoya xizmatlarini takomillashtirish	Nogironligi bor xotin-qizlarning ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati kengayadi	Xizmatlardan foydalanuvchilar soni va qamrov darajasi oshadi
2	Huquqiy himoyani kuchaytirish	Huquq va manfaatlarining samarali himoyasi ta'minlanadi	Huquqiy murojaatlar ijobiy hal etilish ko'rsatkichi ortadi
3	Bandlikni qo'llab-quvvatlash	Ish bilan ta'minlangan nogironligi bor xotin-qizlar soni ko'payadi	Bandlik darajasi va doimiy ish o'rinlari soni oshadi



<b>4</b>	Kasbiy tayyorgarlik va qayta tayyorlash	Zamonaviy kasblarni egallash imkoniyati yaratiladi	Kasb-hunar kurslarini tamomlaganlar va ishga joylashganlar ulushi ortadi
<b>5</b>	Raqamli texnologiyalarni joriy etish	Davlat xizmatlaridan masofadan foydalanish qulaylashadi	Elektron xizmatlardan foydalanuvchilar soni oshadi
<b>6</b>	Psixologik va ijtimoiy reabilitatsiyani rivojlantirish	Ijtimoiy moslashuv va ruhiy barqarorlik yaxshilanadi	Reabilitatsiya dasturlarida ishtirok etuvchilar soni va qoniqish darajasi ortadi
<b>7</b>	Ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish	Inklyuziv va uzluksiz ta'limdan foydalanish imkoniyati oshadi	Ta'lim dasturlariga jalb qilingan xotin-qizlar soni ko'payadi
<b>8</b>	Tibbiy va reabilitatsiya xizmatlarini takomillashtirish	Sifatli tibbiy yordam va reabilitatsiya xizmatlari kengayadi	Sog'lomlashtirish dasturlarida ishtirok etish ko'rsatkichi oshadi
<b>9</b>	Davlat va nodavlat tashkilotlar hamkorligini rivojlantirish	Kompleks ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimi shakllanadi	Qo'shma loyihalar va xizmatlar soni ortadi
<b>10</b>	Monitoring va baholash mexanizmlarini joriy etish	Ijtimoiy himoya tizimining samaradorligi muntazam baholanadi	Baholash natijalariga asoslangan takomillashtirish choralari soni oshadi

Shuningdek, inkluziv infratuzilmaning (pandus xizmatlari, moslashtirilgan transport) yetarli darajada rivojlanmaganligi natijasida, hatto oliy ma'lumotli bo'lgan nogiron ayollarning ham qariyb 30 foizi ish joyiga borish bilan bog'liq muammolar tufayli o'z mutaxassisligi bo'yicha faoliyat yurita olmayotganligi ma'lum bo'ldi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirishda "reabilitatsiya – ta'lim – bandlik" zanjirini raqamli monitoring qilish mexanizmini joriy etish, xotin-qizlarga ko'rsatilayotgan yordamning shaffofligi va samaradorligini 25 foizga oshirish imkonini beradi. Bundan tashqari, ijtimoiy xizmatchilarning gender sezuvchanligi va nogironlik bilan bog'liq maxsus muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, ayollarning davlat idoralari bo'lgan ishonchini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

**Muhokama.** Nogironligi bor xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilish masalasi bugungi kunda faqatgina moddiy yordam ko'rsatish doirasidan chiqib, inson kapitalini rivojlantirish va ijtimoiy inklyuziya darajasiga ko'tarilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ushbu qatlam uchun yaratilgan huquqiy baza xalqaro konvensiyalarga mos kelsa-da, amaliyotda "ijtimoiy model" tamoyillarini to'liq joriy etishda ma'lum bir kamchiliklar saqlanib qolmoqda [1]. Xususan, xotin-qizlarning jamiyatdagi faolligini oshirishda faqatgina kvota tizimiga tayanish kutilgan samarani bermaydi; buning uchun ish beruvchilarning inklyuziv madaniyatini yuksaltirish va nogironligi bor ayollar uchun moslashtirilgan ish joylarini yaratishni rag'batlantirish mexanizmlari zarur [5].

Muhokama jarayonida aniqlangan yana bir dolzarb masala – bu raqamli ijtimoiy himoya tizimining samaradorligidir. "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari orqali xizmatlarni manzilli yetkazish byurokratik to'siqlarni kamaytirgan bo'lsa-da, chekka hududlardagi nogironligi bor ayollarning "raqamli uzilish" (digital divide) muammosi ularning axborotdan foydalanish huquqini cheklamoqda [6]. Shuningdek, xalqaro tajribada (masalan, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida) nogironligi bor ayollarning reproduktiv salomatligi va onalik huquqini himoya



qilish ijtimoiy yordamning ajralmas qismi hisoblanadi, bu esa milliy tizimda gender sezuvchanligini oshirish zaruratini ko'rsatadi. Tadqiqot shuni tasdiqlaydiki, tizimni takomillashtirish uchun nafaqat davlat organlari, balki fuqarolik jamiyati institutlarining ham rolini kuchaytirish, nogironligi bor ayollarning o'zlarini qaror qabul qilish jarayonlariga ("Biz haqimizda bizsiz qaror qabul qilma" tamoyili asosida) jalb etish lozim. Shu orqali ijtimoiy himoya tizimi passiv yordamdan faol ijtimoiy rehabilitatsiyaga va iqtisodiy mustaqillikka o'tishi mumkin.

**Xulosa.** Nogironligi bor xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash tizimining natijaviyligini oshirish uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim: birinchidan, ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirish orqali ularning manzilliligini ta'minlash va chekka hududlardagi ayollarning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish; ikkinchidan, mehnat bozorida inklyuzivlikni kengaytirish maqsadida nogironligi bor ayollarni zamonaviy AKT va masofaviy ish ko'nikmalariga o'rgatish tizimini yo'lga qo'yish; uchinchidan, jamiyatda nogironlikka nisbatan stigmalar va to'siqlarni bartaraf etishga qaratilgan keng ko'lamli ijtimoiy kampaniyalarni amalga oshirish. Mazkur chora-tadbirlarning tizimli tatbiq etilishi nogironligi bor xotin-qizlarning jamiyatda o'z o'rnini topishiga, ularning iqtisodiy mustaqilligi va ijtimoiy farovonligi ta'minlanishiga poydevor bo'ladi. Tizimni takomillashtirish yo'lidagi bu kabi yondashuvlar mamlakatimizning xalqaro reytinglardagi mavqeini mustahkamlash bilan birga, inson qadrini ulug'lash tamoyilining amaliy ifodasi bo'lib xizmat qiladi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.**

1. Shomansurova F.SH. Nogironligi bo'lgan bolalarni ijtimoiy himoya qilishning xalqaro tajribasi – Toshkent: Adolat, 2023. – 195 b.
2. G'oziyev E.G'. Maxsus psixologiya va zamonaviy yondashuvlar – Toshkent: O'qituvchi, 2022. – 240 b.
3. Smith J. International Systems of Special Education: Comparative Study – London: Routledge, 2024. – 312 p.
4. International Labour Organization (ILO). Inclusion of Women with Disabilities in the Workforce 2025 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.ilo.org/disability>.
5. Abdurahmonova M.M. Ijtimoiy ish nazariyasi va amaliyoti: xotin-qizlar masalalari – Toshkent: Noshir, 2024. – 205 b.
6. Karimov X.A. Inklyuziv jamiyat: muammo va yechimlar – Toshkent: Sharq, 2023. – 190 b.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2025-yil 16-fevral kuni № 622042-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

**Tahririyat manzili:** 200117, O'zbekiston Respublikasi,  
Buxoro shahri Alpomish ko'chasi, 9-uy  
**Elektron manzil:** <https://fanistiqbollari.uz>  
Telegram raqami: -998 (93) 689-80-90

*Ta'limda istiqbolli izlanishlar xalqaro ilmiy-metodik jurnal.  
Buxoro, 2026. № 7-Son, 1-Qism.*